

EPISTEMOLOGICAL STUDIES IN PHILOSOPHY,
SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ISSN 2618-1274 (Print), ISSN 2618-1282 (Online)

Journal home page: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/index>

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Петро Львович ПІДСАДНІЮК

Аспірант кафедри міжнародних відносин,
Київський університет культури,
вул. Є.Коновальця, 36, Київ,
01042, Україна,

Petro PIDSADNIUK

Ph.D. Student of Journalism and International
Relations Department,
Kyiv University of Culture,
36 Ye.Konovaltsya St., Kyiv, 01042, Ukraine

E-mail: p.pidsadniuk@abmk.ua, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7510-0027>

УДК 327.3

**МІЖНАРОДНІ БЛАГОДІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ: СТАНОВЛЕННЯ,
РОЗВИТОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Received 23 October 2024; revised 18 November 2024; accepted 05 December 2024

DOI: 10.15421/342456

Анотація

Стаття присвячена дослідженню особливостей розвитку благодійництва та функціонування міжнародних благодійних організацій, які набули статусу міжнародного суб'єкта. Такі неурядові гравці здатні адаптивно реагувати та діяти на світовій арені більш оперативно та локально для вирішення найбільш гострих проблем, надаючи допомогу та підтримку найбільш вразливим категоріям та в найкритичніших геополітичних просторах. За допомогою міждисциплінарного підходу вдалось виявити історичні передумови походження явища безкорисливої діяльності людини, системний політико-правовий аналіз міжнародного та вітчизняного законодавства сприяв виявленню особливостей функціонування міжнародних благодійних організацій в США, країнах Європи та України, а узагальнення отриманих результатів кристалізували основи та особливості їх прямої залученості в проблемні зони.

Була доведена відмінність міжнародних неурядових організацій від міжнародних благодійних організацій. Виявлено основні джерела фінансування таких структур через гранти, пожертвування фізичних і юридичних осіб, міжнародних організацій та урядів країн. Встановлено, що завдання створення та функціонування міжнародних благодійних організацій реалізуються у трьох напрямках діяльності, а саме: безповоротна допомога, адміністрування проектів реагування та відновлення, лобіювання та актуалізація проблеми для світової спільноти через вплив на політичний істеблішмент та суспільну думку.

Ключові слова: *безповоротна допомога, відновлення, гуманітарна допомога, міжнародна неурядова організація, міжнародна благодійна організація.*

**INTERNATIONAL CHARITABLE ORGANIZATIONS: ESTABLISHMENT,
DEVELOPMENT AND FEATURES OF FUNCTIONING**

Abstract

The article is dedicated to the study of the peculiarities of charity development and the functioning of international charitable organizations that have acquired the status of an international entity. Such non-governmental actors are able to respond adaptively and act more quickly and locally on the world stage to address the most pressing issues, providing assistance and support to the most vulnerable categories and in the most critical geopolitical spaces. With the help of an interdisciplinary approach, it was possible to identify the historical background of the origin of the phenomenon of selfless human activity, a systematic political and legal analysis of international and domestic legislation helped to identify the peculiarities of the functioning of international charitable organizations in the United States, Europe and Ukraine, and a generalization of the obtained results crystallized the foundations and features of their direct involvement in problem areas.

The difference between international non-governmental organizations and international charitable organizations was proved. The author identifies the main sources of funding for such structures through grants, donations from individuals and legal entities, international organizations and governments. It is established that the tasks of establishing and operating international charitable organizations are implemented in three areas

of activity, including non-refundable assistance, administration of response and recovery projects, lobbying and actualization of the problem for the world community through influence on the political establishment and public opinion.

Keywords: *non-refundable aid, recovery, humanitarian aid, international non-governmental organization, international charitable organization.*

Вступ.

Цивілізаційне удосконалення людства після II світової війни стало найважливішим завданням міжнародної спільноти, що вимагало консолідації візійності та інструментарію її реалізації для держав та неурядових акторів. Глобалізація, міжнародне співробітництво, підкріплені міжнародним правом, стимулювати процеси безпекового, економічного, соціально-політичного балансу між нерівномірними учасниками. Разом з тим диференційований світ виявився розрізненим, вразливим, конфліктним та нестійким, а міжнародні гравці – послабленими у своїй здатності управляти, контролювати, гарантувати й забезпечувати від криз себе й інших суб'єктів. Тому міжнародні благодійні організації виявилися важливими учасниками, здатними реалізувати превентивні стратегічні проекти, короткостроково стабілізувати локальні кризи, впливати на рішення міжнародних організацій та акторів для підвищення їхньої ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Історичні передумови виникнення та політичні й публічно-правові основи становлення міжнародних неурядових організацій, а також окремі форми їх діяльності крізь призму благодійних форм діяльності, було детально проаналізовано такими дисертаційними дослідженнями як І.Завидняк «Адміністративно-правовий статус благодійних організацій в Україні», О.Кожушко «Адміністративно-правове регулювання порядку створення та діяльності благодійних організацій в Україні», О.Марченко «Адміністративно-правове регулювання благодійної діяльності в Україні», Р.Сербін «Публічно-правове адміністрування благодійництва в Україні», а також в працях таких вчених, як Л.Бехтер, І.Вахович, Є.Пожидаєв, О.Кліпкова, О.Кондратенко, Д.Короткова, І.Коропатнік, В.Кравчук, Н.Ротар, В.Русских, Д.Федотова тощо.

Іноземний дискурс даного дослідження опирається на праці Г.Альтер, Г.Керрі, О.Річмонда, Д.Чалмерса й інших, які артикулювали міжнародні неурядові й благодійні організації в середовищі впливових акторів міжнародних відносин, здатних відігравати нову роль щодо обумовлення актуальних проблем.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.

Вище окреслені дані попередніх досліджень обраної теми вказують на системний науковий аналіз явища міжнародних неурядових організацій та їх діяльності в окремих міжнародних та локальних ситуаціях. Поряд з цим актуальним залишається виявити спільні та відмінні характеристики функціонування міжнародних неурядових організацій та міжнародних благодійних організацій, що дозволить окреслити особливості (адміністративні, лобістські й функціональні) їх активізації діяльності з метою підвищення ефективності співпраці як на урядовому, так і муніципальному рівнях.

Постановка завдання дослідження.

Метою даної статті є дослідити міжнародні благодійні організації крізь призму історичного становлення, розвитку та особливостей функціонування.

Для реалізації визначеної мети поставлені відповідні завдання, а саме: розкрити історичні передумови зародження та становлення міжнародних благодійних організацій, здійснити аналіз політико-правових основ їхнього функціонування; виявити особливості та системні відмінності діяльності міжнародних благодійних організацій від інших структур.

Методологічною основою дослідження є використання міждисциплінарного підходу, що поєднує застосування історичного, політичного, правового та міжнародного аналізу ролі й місця міжнародних благодійних організацій у глобальному просторі локальних проблем.

Виклад основного матеріалу.

Благодійність стала трендом XXI століття, а добродійний і альтруїстичний характер діяльності неурядових організацій викликає позитивне захоплення зі сторони світової спільноти. Це може розглядатися, як додаткова допомога у вирішенні проблемних питань в певних територіях та державах, де складно налагодити прямі форми міждержавного співробітництва, або вони виступають допоміжними гравцями впровадження гуманітарної політики в означених зонах від імені глобальних гравців. Але разом з тим, такі організації здатні й актуалізувати проблемні питання, виявлені в процесі реалізації власної діяльності в складних територіальних просторах, щодо необхідності залучення міжурядових організацій до конкретних дій задля встановлення порядку, добробуту та передумов стабілізації розвитку громад.

Варто зазначити, що поняття «міжнародна благодійна організація» з'явилося після виокремлення категорії «міжнародної неурядової організації», в межах розвитку й розширення діяльності якої з'явилася необхідність виокремлювати специфічний (благодійний) компонент в окрему організаційну структуру. Зокрема, Автори Д.Карро і П.Жюйар вважають, що «МНУО – це створені з ініціативи приватних-фізичних осіб об'єднання членів різної державної власності, створені з метою здійснення міжнародної діяльності некомерційного характеру та мають статус юридичної особи за внутрішнім, а не міжнародним правом» [цит. за: Дахно 2009: 23].

Так, поняття міжнародної неурядової організації описується в Щорічнику міжнародних організацій, де вказується на відсутність мети в отриманні прибутку, визнанні хоча б однією державою, володіння консультативним статусом при міждержавних (міжурядових) організаціях, отриманні фінансової допомоги від більш ніж однієї країни [Yearbook of International Organizations 2021/22].

Благодійність, як вид безповоротної та безкорисливої допомоги, має давнє коріння та існує в практиці співжиття з початком людства, але інституційне оформлення у вид професійної та глобальної діяльності, стає

нормою лише в період Нового та Новітнього часу. Історичний контекст виникнення міжнародних благодійних організацій збігається з процесом глобалізації та розширенням кола учасників міжнародних відносин, де поряд з державами, урядовими об'єднаннями, транснаціональними корпораціями, нелегальними угрупованнями, церквою тощо, паралельно виникають і неурядові організації міжнародного характеру.

Перше міжнародно-правове регулювання часто пов'язують із положеннями, що описані у Конвенції №87 Про свободу Асоціацій та захист права на організацію (1948 р.), а також Резолюції 288 (X) В Економічної та Соціальної Ради ООН (1950 р.), де зазначено, що «будь-яка міжнародна організація, не заснована на підставі міжурядової угоди, вважається неурядовою організацією» [Месхія 2014: 64]. Далі важливим нормативним підґрунтям стало прийняття Радою Європи Європейської Конвенції про визнання правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій (1986 р.), а також Рекомендація СМ/REC(2007)14 Комітету Міністрів Ради Європи щодо правового статусу неурядових організацій в Європі (2007 р.), Спільні рекомендації Венеціанської Комісії та Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ з питань свободи об'єднань (2014 р.), Рекомендація СМ/Rec (2018) 4 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо участі громадян у місцевому публічному житті (2018 р.) [Бехтер, 2024: 142] та інших нормативно-правових актах регіонального й національного рівнів.

Загалом процес та процедури, права та обов'язки, організаційна самостійність та можливості міжнародних неурядових організацій детально описуються в нормативно-правових документах кожної країни, імплементуючи норми з вищезазначених міжнародних актів. Для прикладу, у Великобританії це Закон про благодійні організації (1992 р.), в Ірландії – нормативні акти, що фіксують податкові пільги для громадян, організацій, установ та компаній, які займаються благодійністю, а в Німеччині визначили два типи благодійних організацій (асоціації та фонди), діяльність яких врегульовується низкою цивільних та

податкових положень із відповідних законів і т.д. «Закони Данії, Естонії, Латвії, Мальти, Нідерландів, Німеччини, Фінляндії і Швеції не обмежують статутні цілі благодійних фондів та інших організацій, за винятком заборони одержання прибутку як основної мети діяльності та його розподілу. З іншого боку, податкові пільги таким організаціям надаються на підставі спеціальних критеріїв. Греція, Ірландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Люксембург, Польща, Португалія, Румунія, Франція визнають благодійною також будь-яку діяльність, спрямовану на потреби суспільства або громади, а неокремих осіб» [Кліпкова 2023: 66].

Але кожна країна в межах власного суверенітету дбає про обов'язковість реєстрації або ліцензування діяльності на своїй території міжнародних неурядових організацій, у тому числі благодійного характеру надання гуманітарної допомоги.

Важливими аргументами щодо незалежності та здатності розширювати сфери свого впливу міжнародні неурядові організації забезпечують через швидкість реагування, масштабність та багатовекторність допомоги, орієнтацією на відновлення. Д.Коротков також пише, що це «можуть бути МНУО, приватні добровільні організації, міжнародні організації, донорські агенції чи координуючі організації. Необхідно підкреслити, що міжнародні неурядові організації цінують свою незалежність та нейтралітет; вони, як правило, децентралізовані, віддані справі та значною мірою орієнтовані на практику» [Коротков 2022: 21]. Саме для міжнародних неурядових організацій відводяться важливі завдання надавати експертизи, оцінки та рекомендації, планувати, проводити та моніторити виконання проектів міжнародної допомоги, інколи це можуть бути контроль над виконанням зобов'язань урядів та медіаторство, а також, за можливості, мобілізація та вплив на міжнародну суспільну думку (політиків, уряди, міжнародні організації, релігійні групи, суспільства загалом).

Але варто підкреслити, що не усі міжнародні неурядові організації є благодійними. А саме ця категорія є предметом даного дослідження.

Для перших, наприклад, ключова діяльність концентрується на популяризації певних типів діяльності, реалізацію соціальних, освітніх, культурних та безпекових проектів. Наприклад, Д. Коротков зазначає, що міжнародні неурядові організації «активно займаються питаннями, пов'язаними з наданням гуманітарної допомоги, захистом прав людини та охороною навколишнього середовища, побудовою демократії, забезпечення миру та безпеки і, беруть участь в освітніх програмах, спортивних проектах» [Коротков 2022: 26]. У той час як міжнародні благодійні організації ставлять собі іншу мету, а саме: акумулювати ресурси донорів та спрямувати їх на потреби вразливих груп населення у найнебезпечніших регіонах світу.

Зокрема, у Законі України «Про благодійництво та благодійні організації» (2013 р.) зазначається, що «**благодійна організація** - недержавна організація, головною метою діяльності якої є здійснення благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб» [Закон України про благодійництво 2013].

Закон також визначає і напрямки благодійної діяльності: «сприяння практичному здійсненню загальнодержавних, регіональних, місцевих та міжнародних програм, що спрямовані на поліпшення соціально-економічного становища;

- поліпшення матеріального становища набувачів благодійної допомоги, сприяння соціальної реабілітації малозабезпечених, безробітних, інвалідів, інших осіб, які потребують піклування, а також подання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів;

- подання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок стихійного лиха, екологічних, техногенних та інших катастроф, в результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам репресій, біженцям;

- сприяння розвитку науки і освіти, реалізації науково-освітніх програм, подання допомоги вчителям, вченим, студентам, учням;

- сприяння розвитку культури, в тому числі реалізації програм національно-культури

турного розвитку, доступові всіх верств населення, особливо малозабезпечених, до культурних цінностей та художньої творчості;

- подання допомоги талановитій творчій молоді» [Закон України про благодійництво 2013] й інше.

Узагальнений аналіз нормативно-правового та політичного контексту діяльності міжнародних благодійних організацій дає можливість розкрити базові основи діяльності таких структур. Відповідно, це:

- надання цільової фінансової, матеріальної й інших видів допомоги одноразово або на системній основі суспільно важливим проектам чи вразливим категоріям громадян;

- надання дарів, пільг та безоплатного користування майном;

- надання безкоштовної допомоги шляхом залучення волонтерів та активістів для окреслених видів діяльності;

- не здійснюють виплати доходів її власникам чи керівникам, кошти спрямовуються виключно на проекти та питання благодійної діяльності і цілей організації (за Статутом);

- не несуть гуманітарні чи правові зобов'язання щодо держав чи підтримуваних осіб;

- відсутність комплексності дій, реформування секторів, - швидше орієнтація на локальні проекти, програми з відновлення, допомоги, підтримки і т.д.

Ключове питання для благодійних організацій – це пошук донорів та розширення джерел фінансування для реалізації програм допомоги на постійній основі для безперервного виконання своїх функцій та оперативного реагування на нові виклики. Серед найпоширеніших інструментів залучення коштів виділяють: фінансові пожертвування фізичних та юридичних осіб, міжнародних урядових організацій та держав, гранти.

Міжнародних благодійних організацій у світі дуже багато (у США зареєстровано близько 40 тис. благодійних фондів, в Європі від 80 до 100 тис., в Україні – 650) (Кондратенко, с. 38), а тому вони потребують окремого системного дослідження з якісної класифікацією за визначеними критеріями. Разом з тим,

можна виділити найбільш відомі та впливові міжнародні благодійні організації, частина з яких діє і в Україні (План гуманітарних потреб і реагування, 2024), серед яких: Ананда Марга Всесвітня команда допомоги (AMURT), Фонд Білла і Мелінди Гейтс (Bill & Melinda Gates Foundation), Агентство США з міжнародного розвитку (United States Agency for International Development (USAID)), CARE International, Демполь Інтернешнл (Depaul International), Oxfam, Stichting INGKA Foundation, Save the Children, World Vision, Лікарі без кордонів, Католицька служба допомоги, Міжнародний комітет порятунку, Корпус милосердя і багато інших.

Висновки.

Система міжнародних відносин суттєво змінилась за останні десятиліття, що було обумовлено зростанням кількості учасників, які прагнуть впливати, визначати та удосконалювати глобальний простір. Поряд із ключовими суб'єктами урядового характеру (державами й урядовими об'єднаннями (ООН, ЄС, НАТО тощо), організованого характеру діяльності набули й неурядові структури. Зокрема, міжнародні неурядові організації, отримавши нормативно-правові основи діяльності, більш активно стали залученими до процесів міжнародного співробітництва, просування ідей демократії, освітніх та культурних взаємодій.

Поряд з цим, здійснений аналіз дозволив встановити відмінність між неурядовими міжнародними організаціями та міжнародними благодійними організаціями, де роль останніх окреслюється діяльністю на основі донорських пожертвувань та є найбільш оперативними й адаптивними силовими центрами у наданні безповоротної, безкорисливої допомоги і підтримки найбільш вразливим категоріям населення у найскладніших геополітичних просторах. Посилення ролі таких структур дозволяє використовувати адвокаційний та лобістський інструменти, щоб актуалізувати локальні проблеми як для вкрай консервативного світового політичного істеблішменту, так і досить опосередкованої суспільної думки.

Бібліографічні посилання

- Yearbook of International Organizations*. (2021/22). URL: <http://www.uia.org/statistics/organizations/types-2021/22.pdf>
- Бехтер, Л.В. (2024). Адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації міжнародних проектів із благодійної допомоги на регіональному рівні. *Право і суспільство*, 1(1), 140-144.
- Дахно, І.І. (2009). *Міжнародне економічне право*: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури.
- Завидняк, І.О. (2016). *Адміністративно-правовий статус благодійних організацій в Україні*: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Національний університет Ірпінь: ДПСУ.
- Закон України Про благодійну діяльність та благодійні організації; ред. від 03.09.2024). (2013). *Відомості Верховної Ради України*, 2013, № 25, ст.252 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
- Кліпкова, О. (2023). Діяльність благодійних організацій в Україні як один із основних елементів фандрайзингу. *European Science*, 4(sge18-04), 61-68.
- Кондратенко, О. (2023). Взаємовідносини влади та неурядових організацій в Україні: витоки та сучасний стан. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 3(69), 31-41.
- Коротков, Д.С. (2022). Міжнародні неурядові організації: характер впливу на сучасні міжнародні відносини. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, 3(14), 18-30.
- Кравчук, В.М. (2004). Неурядові організації європейських країн: досвід правового регулювання. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, 48(Ч.II), 35-40.
- Месхія, О. (2014). Генеза розвитку міжнародних організацій як інституціоналізованого механізму міжнародного співробітництва. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, 6, 62 - 69.
- План гуманітарних потреб і реагування. Україна. (2024). *Управління з координації гуманітарних справ*. URL: <http://surl.li/pimajx>
- Сербін, Р.А. (2016). *Публічно-правове адміністрування благодійництва в Україні*: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Харків: ХНУВС МВС України.
- Статут Організації Об'єднаних Націй*. (1945). URL: <http://surl.li/ejplts>
- Федотов, Д. (2024). *Проектний менеджмент у гуманітарній діяльності міжнародних благодійних фондів в Україні: виклики та стратегії в умовах кризи, спричиненої війною*, у: *Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах“*: зб. тез доповідей, 16 травня 2024 року. Т.: ТНТУ, 104-106.

References

- Bekhter, L.V. (2024). Administrative and legal status of subjects of implementation of international projects on charitable assistance at the regional level. *Pravo i suspilstvo*, 1(1), 140-144. (in Ukrainian)
- Dakhno, I.I. (2009). *Mizhnarodne ekonomichne parvo* [International economic law]: navch. posib. K.: Tsentru uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
- Fedotov, D. (2024). *Proiektnyi menedzhment u humanitarnii diialnosti mizhnarodnykh blahodiinykh fondiv v Ukraini: vyklyky ta stratehii v umovakh kryzy, sprychynenoi viinoiu* [Project management in the humanitarian activities of international charitable funds in Ukraine: challenges and strategies in the conditions of the crisis caused by the war], in: *Materialy XII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii „Formuvannia mekhanizmu zmitsnennia konkurentnykh pozytsii natsionalnykh ekonomichnykh system u hlobalnomu, rehionalnomu ta lokalnomu vymirakh“*: zb. tez dopovidei, 16 travnia 2024 roku. T.: TNTU, 104-106. (in Ukrainian)
- Klipkova, O. (2023). Diialnist blahodiinykh orhanizatsii v Ukraini yak odyin iz osnovnykh elementiv fandraizynhu [Activities of Charity Organizations in Ukraine as one of the main elements of Fundraising]. *European Science*, 4(sge18-04), 61-68. (in Ukrainian)
- Kondratenko, O. (2023). Vzaiemovidnosyny vlady ta neuriadovykh orhanizatsii v Ukraini: vytoky ta suchasnyi stan [Relations between government and non-government organizations in Ukraine: origin and current state]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne*

- upravlinnia*, 3(69), 31-41. (in Ukrainian)
- Korotkov, D.S. (2022). Mizhnarodni neuriadovi orhanizatsii: kharakter vplyvu na suchasni mizhnarodni vidnosyny [International non-government organizations: the nature of influence on modern international relations]. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*, 3(14), 18-30. (in Ukrainian)
- Kravchuk, V.M. (2004). Neuriadovi orhanizatsii yevropeiskykh krain: dosvid pravovoho rehuliuвання [Non-governmental organizations of European countries: experience of legal regulation]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 48(Ch.II), 35-40. (in Ukrainian)
- Meskhiiia, O. (2014). Heneza rozvytku mizhnarodnykh orhanizatsii yak instytutsionalizovanoho mekhanizmu mizhnarodnoho spivrobotnytstva [Genesis of development of international organizations as an institutionalized mechanism of international cooperation]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 6, 62-69. (in Ukrainian)
- Plan humanitarnykh potreb i reahuvannya. Ukraina [Plan of humanitarian needs and response. Ukraine]. (2024). *Upravlinnia z koordynatsii humanitarnykh sprav*. URL: <http://surl.li/pimajx>
- Serbin, R.A. (2016). *Publichno-pravove administruvannya blahodiinytstva v Ukraini* [Public and legal administration of charity in Ukraine]: dys. ... k.iu.n.: 12.00.07. Kharkiv: KhNUVS MVS Ukrainy. (in Ukrainian)
- Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii* [Charter of the United Nations]. (1945). URL: <http://surl.li/ejplts> (in Ukrainian)
- Yearbook of International Organizations*. (2021/22). URL: <http://www.uia.org/statistics/organizations/types-2021/22.pdf>
- Zakon Ukrainy Pro blahodiinu diialnist ta blahodiini orhanizatsii* [The Law of Ukraine on Charity and Charity Organizations]; red. vid 03.09.2024). (2013). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2013, № 25, st.252 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (in Ukrainian)
- Zavydniak, I.O. (2016). *Administratyvno-pravovyi status blahodiinykh orhanizatsii v Ukraini* [Administrative and legal status of Charitable organizations in Ukraine]: dys. ... k.iu.n.: 12.00.07. Natsionalnyi universytet Irpin: DPSU. (in Ukrainian)